

ԳՍԹԼԻՆ ՀՍԿՈՒՄԸ

— 0 —

Ձիւն... անդունդները լեցուցեր ու լեռներուն
Կողերն ի վեր եւ զաշտերուն ծածկած վերան...
Դիւղ մը, հիւղեր՝ ճամբորդներու կարծես նրման
Բըլուրին ոտքը թաւալած, ինկած նըկուն :

Լուռ իրիկուն՝ միապատշաճ դաշտին վերայ .
Ճերմակ ծառեր կը խոնարհին մինչեւ գետին...
Դէպ ի քաղաք ճամբան անհետ կը ջրնանայ...
... Վերադարձող կուսութեան իղծ մընէ յետին :

Հորիզոնին անփայլ լուսին մըն է փակեր...
Կեանքը յանկարծ... Դիւղին վերայ, կաթիլ կա-
թիլ

Ինչպէս արիւն՝ կարմիր լոյսեր կուգան թափել :

Եւ բըլուրին կը խռզարկին զազաթն աչքեր .
— Ձիւնին երկուն երկարած չուքն իր անաւոր,
Դայլ մը՝ անշարժ՝ գիւղին վերեւ կը հսկէ կոր :
Վ. ՏԻՐԱՆԵԱՆ

ՔՐՈՆԻԿ

—

Գեղեցիկ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ . — «Մշակ»ի մէջ
հրատարակուած յօդուածներով, պ. Ս. Մալ-
խասեանց կը ծանուցանէ թէ է քոտոյ պիտի
սկսի գործադրել գաղափար մը գոր յզացած է
«Մշակ»ի խմբագրատեղի պ. Ա. Քալանթար,
այն է հրատարակել՝ ամբողջական ու խնամ-
եալ տպագրութեամբ մը՝ բոլոր հայ պատմա-
գիրները, հայկական աշուրներն ղիտին, այ-
սինքն հայ գրականութեան (ս. Երեմի եւ հայ
ազգութեան), հինաբարձրին հրատարակած անծ-
ղկաքին հազարներէ գաղափարամակնին առթիւ
որ պիտի տնտուի 1904ի ամառը, Կ'արտա-
տպինք այստեղ «Մշակ»ի մէջ հրատարակուած
յօդուածին այն առողբը, ուր պ. Մալխասեանց
ամենամեծ յստակութեամբ պարզած է այդ
ծրագիրը :

« Այս (հայ պատմագիրներու) հրատարակու-
թիւնները եղել են զանազան տեղերում ու

ժամանակներում, տարբեր պատարաստութեամբ
մարդկանց ձեռքերով և տարբեր ուղղութեամբ
ու նպատակներով : Ոմանք ունեն ձեռագիրներ
տարբեր ընթերցում քննի (սրանց մէջ մի քա-
նիսը լիակատար, միւսները ստիճանափակ իր-
ւով) : միւսները ոչ Մի քանիսը տպագրուած են
մի քանի ձեռագիրների րազդատութեամբ, միւս-
ները՝ առաջին պատահած, զուցէ սխալաշատ
ձեռագրից : Ոմանք ունեն յատուկ անոնների
ցանկեր, միւսները չունեն : Ոմանք բաւական
արտաքին վաշխլուծ իւն ունեն, համեմատա-
բար քիչ սխալներով, իսկ միւսները ստատու
վատ տպագրութիւն, անպիտան թուով, տա-
ռասխալներով լիքը : Վերջապէս հրատարակու-
թիւններից ոմանք ենթադրված են կամաւոր
կամ ակամայաբար աշուրների կան եւ այնպիսի
հեղինակներ, որոնք կիսատ են տպագրուած՝
միակ ծանօթ թերի ձեռագրից, այնինչ յետոյ
գտնուել են անթերի ձեռագիրներ, որոնցից դեռ
հրատարակութիւն չէ եղած :

«Այս բազմատեսակ պակասութիւններով հան-
դերձ, եղած հրատարակութիւններից շատերը
մատչելի չեն ոչ միայն ժողովրդին, այլ նոյնիսկ
մասնագէտ պատմաբաններին ու բանասէրնե-
րին : Ձրտեսելով այն հեղինակներին մասին,
որոնք մինչեւ այժմ էլ զեռ տպագրված չեն,
ուրեմի եւ մատչելի չեն ընդհանրութեան՝ տպա-
գրվածներից շատերն էլ կամ սպառված են,
կամ տպագրված են որ եւ է այժմ անգիւտ
պարբերական հրատարակութեան կամ գրքի
էջերում, կամ վերջապէս փթոււմ են որ եւ է
անծանօթ անկիւնում : Մեր վերը յիշած յիսուն
պատմագիրներից հազիւ թէ կէտ կարելի լինի
գտնել եւ գնել : միւս կէտը հրապարակում չկայ
եւ միայն բաւարի բերումը կարելի է մի օրի-
նակի հանդիպել մի նախաճառի մօտ կամ որ եւ է
ընտանիքում : Այս պատմագիրների լիակատար
ժողովածուն չկայ ոչ միայն մասնաւոր՝ թէ ընդ
մասնագէտ անձերի մօտ, այլ մինչեւ անգամ
յայտնի հատատաութիւնների մէջ : Բացառու-
թիւն կարող են կաղմել : 3-4 անձ կամ հաս-
տատութիւն որոնք զուցէ ունենան լիակատար
ժողովածու :

«Սրանց վրա պէտք է աւելացնեն մի ուրիշ
աննպատու հանգամանք . այն է՝ հայ պատմա-
գիրների գնի թանգութիւնը, Հայուելով վա-
ճառվող 20 պատմագիրների ընթացիկ գնիը՝
(Վենետիկի հրատարակութիւնները՝ հէնց միւս-
րանուսին ցուցակով, ֆր.— 40) Կ. հայուելով,
տեսնում ենք, որ նրանք, առանց կազմի, արժեն
մօտ 24 բուրլի Այս հայուելով՝ բոլոր հայ պատ-
մագիրների, եթէ կարելի լինէր գտնել ու գնել՝
պէտք է արժենային, առանց կազմի, աւելի քան